

บทที่ 5

บทสรุปและเสนอแนะ

ขอสรุป

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงการเลื่อนฐานะทางสังคมของผู้นำทางธุรกิจ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงแบบแผนการเลื่อนฐานะทางสังคม และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคมของผู้นำทางธุรกิจในสังคมไทย และมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่จะทดสอบสมมุติฐานเพื่อทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสังคมกับการเลื่อนฐานะ ซึ่งได้ศึกษาถึงระดับการศึกษา และภูมิหลังทางครอบครัว นอกจากนี้ยังได้ศึกษาถึงอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจในสังคม ซึ่งอาจมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสังคมกับการเลื่อนฐานะ

การวิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชีวประวัติของนักธุรกิจชั้นนำที่มีบันทึกอยู่ในนิตยสาร Who's who In Thailand ฉบับเดือนมกราคม ค.ศ. 1973 ถึง ฉบับเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1978 และการสัมภาษณ์ในรายละเอียดโดยใช้แบบสอบถามจากตัวอย่างกลุ่มเป้าหมายที่ นักธุรกิจที่อยู่ในข่ายการศึกษาครั้งนี้ คือ

1. เป็นบุคลากรตำแหน่งใหม่ปัจจุบันเป็น President, Chairman, Director, Executive Director, Managing Director, Manager ของบริษัทธุรกิจและอุตสาหกรรมทุกประเภท
2. ถือสัญชาติไทย
3. เป็นเพศชาย
4. มีสถานที่ทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการสัมภาษณ์นักธุรกิจชั้นนำ จำนวน 186 คน

การศึกษาลักษณะทั่วไปของผู้เข้าทางธุรกิจ ได้พิจารณาถึงด้านอายุ ภูมิลำเนาเดิม การย้ายถิ่น ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส คุณลักษณะของคู่สมรส เชื้อสายบรรพบุรุษ ของผู้นำ ลักษณะภูมิหลังทางครอบครัว ได้แก่ การศึกษาและอาชีพของบิดามารดาและการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมทางสังคมของนักธุรกิจ

ผลการศึกษานี้พบว่านักธุรกิจชั้นนำของไทย โดยเฉลี่ยแล้วเป็นผู้ที่มีอายุประมาณ 41 ปี มีอัตราส่วนสูงสุดคือร้อยละ 60 เป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 30-44 ปี

- ภูมิลำเนาเดิม ผู้นำมากกว่าครึ่งหนึ่ง ร้อยละ 65.6 เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในกรุง เพนมหานคร ถ้ารับผู้นำที่ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในกรุง เพนมหานครส่วนใหญ่ ย้ายมาจากจังหวัดในภาคกลาง มีร้อยละ 13.4 และย้ายเข้ามาเมื่อมีอายุไม่เกิน 19 ปี เพื่อเข้าศึกษาต่อในเมืองหลวง

- สถานภาพสมรส ผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพธุรกิจ เกือบทั้งหมดเป็นผู้ที่สมรสแล้ว และร้อยละ 86.5 ยังครองชีวิตสมรสอยู่โดยยกเว้นคู่สมรส ภรรยาของผู้นำส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอย่างเป็นทางการ (formal education) อัตราส่วนของภรรยาที่จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัย มีร้อยละ 37.3 ภรรยาของผู้นำจำนวนมากมีส่วนรับผิดชอบในด้านการบริหารธุรกิจของครอบครัวด้วย อย่างไรก็ตามก็ยังมีอัตราส่วนสูง คือร้อยละ 37.9 ที่ภรรยาทำงานเป็นแรมปาน

- เชื้อสายบรรพบุรุษทางฝ่ายบิดาของผู้นำ ร้อยละ 66 ของจำนวนผู้นำที่ศึกษามีบิดาที่มีเชื้อสายเป็นคนจีน และร้อยละ 33 มีบิดาเป็นคนไทย

- การศึกษาของผู้นำ นักธุรกิจชั้นนำของไทย ส่วนใหญ่แล้วมีการศึกษาในระดับสูง ผู้ที่จบจากมหาวิทยาลัย มีจำนวนมากเกินกว่าครึ่ง คือร้อยละ 65 และมีอัตราส่วนน้อยที่สุด ร้อยละ 2.6 เป็นนักธุรกิจที่จบเพียงแต่ชั้นประถมศึกษา

- สักกะภูมิจึงทางครอบครัว โดยทั่วไปบิดาของผู้นำทางธุรกิจได้รับการศึกษาอย่างเป็นทางการ มีเพียงร้อยละ 15.5 เท่านั้น ที่ได้รับการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย และส่วนใหญ่บิดาของผู้นำประกอบอาชีพที่ด้านธุรกิจ มีจำนวนครึ่งหนึ่งของกลุ่มผู้นำที่ศึกษาไม่มีบิดาเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ และผู้บริหารระดับสูง สำหรับมารดาของผู้นำนั้น ได้รับการศึกษาในระดับที่ไม่สูงนัก จึงไม่มีบทบาททางด้านเศรษฐกิจของครอบครัว ส่วนใหญ่จะทำหน้าที่เป็นแม่บ้าน ซึ่งมีร้อยละ 60.8

- การเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมทางสังคม จำนวนผู้เข้าร่วมร้อยละ 52.7 ได้เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมทางสังคมที่มีผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม ร้อยละ 24.7 เข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อสาธารณชน นอกนั้นร้อยละ 22.6 ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มใด ๆ

แบบแผนการเลื่อนฐานะทางสังคม

การเลื่อนฐานะทางสังคมในชั่วอายุ พิจารณาโดยการเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพเมื่อเริ่มทำงานอาชีพแรกกับสถานภาพทางอาชีพในปัจจุบัน ผลปรากฏว่าทั้งธุรกิจชั้นนำส่วนใหญ่มีการเลื่อนฐานะทางอาชีพ โดยเลื่อนฐานะมาจากการเป็นเด็ยเพียงพนักงาน ในอัตราส่วนมากที่สุดคือร้อยละ 56 และไม่มีนักธุรกิจชั้นนำผู้ใดเลยที่เลื่อนฐานะทางอาชีพจากการเป็นเกษตรกร

เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างสถานภาพอาชีพแรกและอาชีพปัจจุบันของผู้นำกลุ่มอายุต่าง ๆ ก็พบว่า การเลื่อนฐานะทางสังคมภายในชั่วอายุของผู้นำทางธุรกิจนั้น ผู้ที่มีการเลื่อนฐานะจากสถานภาพทางอาชีพที่ต่ำมีอัตราส่วนค่าที่สุด คือร้อยละ 2.1 และจะเข้าสู่แรงงานทั้งแก่อายุยังน้อยก็ระหว่าง 11 - 15 ปี ส่วนผู้นำที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสถานภาพโดยเริ่มทำงานอาชีพที่มีสถานภาพสูง จะเข้าสู่แรงงานเมื่อมีอายุมากกว่า คือตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป

การเลื่อนฐานะทางสังคมระหว่างรุ่นอายุ พิจารณาโดยการเปรียบเทียบระหว่างสถานภาพทางอาชีพของบิดาในขณะที่ผู้นำเริ่มเข้าสู่กำลังแรงงาน กับสถานภาพทางอาชีพของผู้นำ เมื่อเริ่มทำงานเต็มเวลาเป็นอาชีพแรก ในที่นี้สนใจศึกษาเฉพาะความเกี่ยวของของ

ผลประโยชน์และโอกาสที่บิดามีให้แก่บุตร ซึ่งบุตรสามารถนำประโยชน์นี้ไปใช้ในการ
 เริ่มต้นของการจัดลำดับชั้นทางอาชีพ ปรากฏว่าผู้นำที่เริ่มทำงานอาชีพแรกในสถานภาพ
 ระดับสูง มีอัตราส่วนของผู้ที่บิดาเป็นต้นชั้นนำสูงที่สุด คือร้อยละ 70.4 ฉะนั้นจึงสะท้อน
 ให้เห็นว่ามีลักษณะของการสืบทอดทางอาชีพระหว่างบิดากับผู้นำทางธุรกิจ สำหรับในกลุ่ม
 ผู้นำที่บิดาเป็นกรรมกร โภชนามีให้ธุรกิจผู้ใดที่เริ่มอาชีพแรกในระดับสูง

ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางสังคมกับการเลื่อนฐานะ

ผลการศึกษาในเรื่องนี้ พบว่า

1. การศึกษาระดับสูง ไม่มีความสำคัญต่อการเลื่อนฐานะทางสังคมในรั้วอายุ
 ของผู้นำทางธุรกิจ แต่การศึกษาจะมีผลต่อผู้นำ ในการเริ่มทำงานอาชีพแรก กล่าวคือ
 ผู้ที่จบการศึกษาระดับต่ำจะเริ่มทำงานอาชีพแรกที่มีสถานภาพต่ำ ผู้จบการศึกษาระดับประ
 ดมศึกษา มีร้อยละ 20.0 ที่เริ่มมาจากกรรมกร ผู้ที่จบการศึกษาระดับสูงก็จะเริ่มทำงานอาชีพ
 ที่มีสถานภาพสูง มีร้อยละ 58.3 ของผู้นำที่จบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี และเริ่มทำงาน
 สถานภาพสูง

เมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างสถานภาพทางอาชีพในปัจจุบันกับสถานภาพทาง
 อาชีพเมื่อเริ่มทำงานเป็นครั้งแรก ผู้นำที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ทุกคนมีอาชีพปัจจุบัน
 สูงกว่าอาชีพแรก ผู้นำที่มีการศึกษาระดับสูงขึ้นไป มีอัตราส่วนของผู้ที่มีอาชีพปัจจุบันสูงกว่าอาชีพแรก
 ลดลง ส่วนผู้นำที่มีสถานภาพเดิมเมื่ออาชีพแรก มีอัตราส่วนจำนวนมากร้อยละ 53.6 ในกลุ่ม
 ผู้ที่มีการศึกษาระดับสูง

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างอาชีพแรกของผู้นำกับอาชีพของบิดา
 ในขณะนั้นปรากฏว่า ผู้นำที่มีการศึกษาระดับสูงมีโอกาสเลื่อนฐานะทางสังคม โดยมีสถานภาพ
 อาชีพแรกสูงกว่าอาชีพบิดา โดดเด่นกว่าผู้นำที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่า และเมื่อพิจารณา
 อิทธิพลของการศึกษาของบิดาต่อระดับการศึกษาของบุตร พบว่าผู้นำที่มีการศึกษาระดับสูง
 ในจำนวนที่ทุกคนได้รับการศึกษาสูง เช่นเดียวกับบิดา ผู้นำที่บิดามีการศึกษาระดับต่ำ อัตรา

ส่วนของผู้นำที่ได้รับการศึกษาสูงจะดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว

นอกจากการศึกษาของบิดาแล้ว ลักษณะอาชีพของบิดามักมีผลต่อการศึกษาของบุตรด้วย ปรากฏว่าผู้นำที่มีบิดามีสถานภาพอาชีพสูง อัตราส่วนของผู้นำที่ได้รับการศึกษาระดับสูงถึงขั้นมหาวิทยาลัยมีมากที่สุดคือร้อยละ 79.5 ส่วนผู้นำที่บิดาเป็นกรรมกร จะมีการศึกษาเพียงแกระดับมัธยมศึกษาเท่านั้น

2. ภูมิหลังทางครอบครัว มีความสำคัญต่อการเลื่อนฐานะไปสู่ตำแหน่งผู้นำทางธุรกิจ ซึ่งหมายถึงมีการติดต่อทางอาชีพระหว่างผู้นำทางธุรกิจกับบิดา

ผู้นำทางธุรกิจที่ศึกษาน้อยส่วนมาก เป็นบุคคลที่เกิดจากครอบครัวชนชั้นสูง จำนวนครึ่งหนึ่ง เป็นบุตรชายของเจ้าของกิจการขนาดใหญ่ การศึกษาในรายละเอียดเกี่ยวกับชีวประวัติพบว่า นักธุรกิจบางคนได้รับความช่วยเหลือโดยตรงจากครอบครัวของเขา โดยการรับช่วงการควบคุมบริษัท และการได้รับตำแหน่งสำคัญ ๆ ภายในบริษัทซึ่งมีคาหรือญาติ ๆ ของเขาดำรงตำแหน่งที่สำคัญ ๆ นอกจากนี้การได้รับมรดกจากทรัพย์สินก็ช่วยให้เขาเริ่มตนด้วยการเป็นเจ้าของกิจการขนาดใหญ่ และยังพบอีกว่าผู้นำที่เกิดจากครอบครัวชนชั้นสูง จะได้รับการสนับสนุนทางการเงิน การศึกษาระดับสูงชั้นมหาวิทยาลัย ซึ่งครอบครัวของเขาได้วางแนวทางเพื่อให้เขาได้ไปสู่ตำแหน่งสูง ๆ

เมื่อพิจารณาถึงอิทธิพลของครอบครัวที่เกี่ยวกับความแตกต่างทางด้านเวลาในการทำงาน พบว่าบุคคลที่มาจากภูมิหลังทางครอบครัวที่มีสถานภาพสูง จะเริ่มทำงานช้ากว่า แต่ได้รับตำแหน่งระดับสูงในระยะเวลาดันกว่าบุคคลที่มาจากภูมิหลังทางครอบครัวที่มีสถานภาพต่ำกว่า และผู้นำที่ได้รับการศึกษาระดับต่ำ จะเริ่มทำงานตั้งแต่อายุยังน้อย ๆ แต่กว่าจะได้ตำแหน่งสำคัญ ๆ นั้น ต้องใช้เวลาในการทำงานยาวนานกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า

3. การเลื่อนฐานะทางสังคมของผู้นำทางธุรกิจของไทย ไม่ใกล้ชิดอยู่กับโครงสร้างสังคมที่มีการขยายตัวทางอาชีพ เนื่องจากการศึกษาได้คนพบว่าการขยายตัวทางเศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรมมีอัตราความเจริญในระดับสูง และอุตสาหกรรมที่เจริญเกือบโหดเร็วก็คืออุตสาหกรรมการก่อสร้าง แต่นักธุรกิจที่สามารถก้าวไปสู่ความเป็นผู้นำด้วยความสามารถของตัวเองนั้น มีอัตราส่วนสูงในอุตสาหกรรมประเภทการขนส่ง ส่วนนี้

ธุรกิจที่มีค่าสนับสนุนเมื่อพิจารณาในด้านสูงในอุตสาหกรรมการก่อสร้าง จึงอาจกล่าวได้ว่าการเลื่อนฐานะทางสังคมของผู้เข้าทางธุรกิจขึ้นอยู่กับลักษณะการรวมกันมากกว่าโครงสร้างสังคม เพราะฉะนั้นข้อค้นพบเกี่ยวกับโอกาสของการเลื่อนฐานะทางสังคมจึงไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

การศึกษากการเลื่อนฐานะทางสังคมของผู้เข้าทางธุรกิจนั้น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลื่อนฐานะมิใช่มีเฉพาะปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทาง เศรษฐกิจ เท่านั้น ควรศึกษามัจจัยด้านอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น

1. ปัจจัยทางค่าเจกวิทยา เป็นปัจจัยที่ช่วยกระตุ้นให้ประสบความสำเร็จและความทะเยอทะยานเพื่อให้ได้มาซึ่งสถานภาพนั้น ๆ ของปัจเจกบุคคล
2. ปัจจัยทางค่าประชากร วัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันระหว่างชั้นต่าง ๆ ในสังคมจะเป็นทั้งทางสนับสนุน และขัดขวางการขยับฐานะทางสังคม ถ้าคนชั้นสูงมีจำนวนบุตรที่เกิดน้อย นั่นคือ สมาชิกที่จะมาแทนตำแหน่งจึงไม่เพียงพอ โอกาสสำหรับคนชั้นต่ำกว่าที่จะเปลี่ยนตำแหน่งจะมีมากขึ้น